

Hitzum als terp in Westergo

Het woord terp komt van het Oud-Friese woord voor dorp. Vanaf ongeveer 1100 zijn er kerken op terpen gebouwd. Als regel werd de kerk op het hoogste punt van de terp gebouwd. Als het hoogste punt al bezet was kreeg de kerk een eigen terp. De terpen werden steeds groter gemaakt zodat er hele dorpen op konden worden gebouwd. De aanleg van dijken in Friesland (één van de eerste dijken is de Slachtedijk even ten westen van Hitzum) maakte de terpen overbodig. De terp van Hitzum behoort tot de zogenaamde eerste (oudste) generatie. Met de aanleg van deze terpen wordt zo'n 400 jaar voor Christus begonnen.

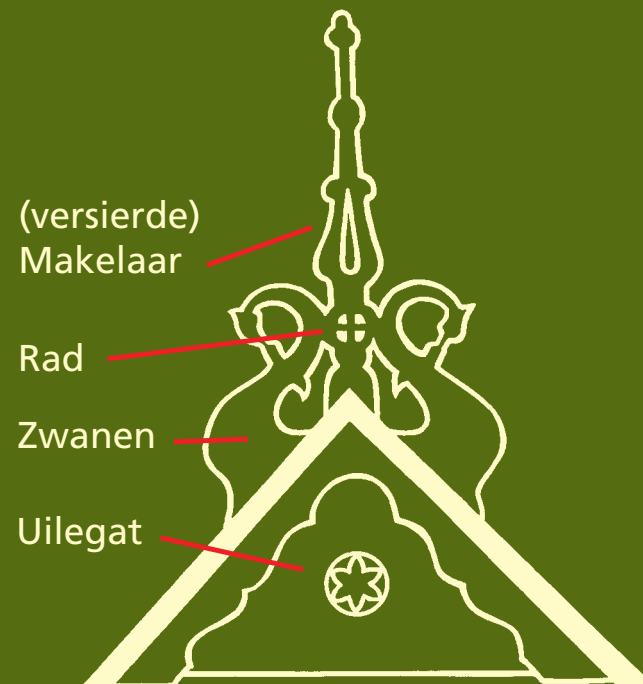
Verzetsheld uit Hitzum

Jitze Pieter van Dijk werd op 16 november 1922 geboren in Gauw. Toen de oorlog uitbrak woonde de familie op de boerderij op Westerhitzum. Van hieruit vonden allerlei acties plaats. Het gehele gezin was actief in het verzet. De boerderij diende als wapenopslagplaats en was een onderkomen voor vele onderduikers. De laatste verzetsactie op 15 april 1945 werd hem fataal. Op de muur van de kerk is een herdenkingssteen geplaatst en een straat in Hitzum draagt zijn naam. Hij ligt begraven in zijn geboortedorp Gauw.

Uileborden

Uileborden, (in het Fries ùleboerden) zijn ontstaan in de 16e eeuw. De functie was om de kwetsbare uiteinden van het dak te beschermen tegen inwateren. Eerst was het een driehoekig houten bord, al dan niet met een rond gat. Later versierd met zwanen en een makeelaar. De zwanen gaven aan dat de eigenaar het recht had om zwanen te houden. Wat uileborden betref is Friesland verdeeld in zes regio's, ieder met z'n eigen kenmerken.

Terpen waren een toevluchtsoord in de strijd tegen het water. Het kaartje hiernaast toont de in rijen aangelegde terpen omringd door de Middellzee. In het jaar 1000 was Westergo een van de dichtstbevolkte gebieden van Europa met ca. 20 mensen op 1 vierkante kilometer. Terpen ontstonden op de plekken waar mensen woonden, steeds weer opgehoogd door huishoudelijk- en bedrijfsafval. Hitzum als hoofdterp en Westerhitzum, Sopsom en Doijum als kleine nederzettingen er omheen. De naam Hitzum is ontstaan uit de samenvoeging van het "hiem" van Hitt(s)e of Hette. Een hiem/haim betekent woonplaats.

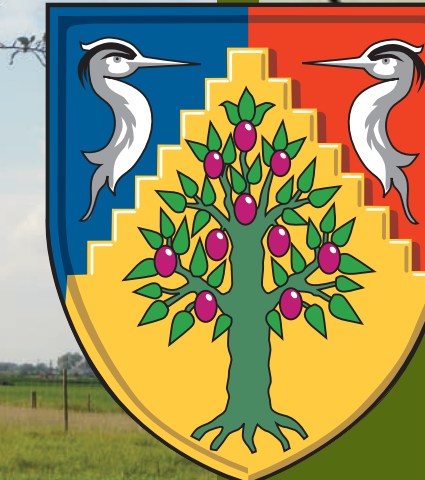

Archeologische vondsten uit Hitzum

Bij afgravingen werd een gouden Bracteaat (amulet) met runetekens gevonden. Deze zeldzame vondst uit het laatste kwart van de 5e eeuw geeft aan dat er toen invloedrijke, vermogende Friezen woonden in dit gebied. Dit geldt ook voor de vondsten uit de Romeinse tijd: een bronzen godenbeeldje en een bronzen masker van Bacchus. Hieronder een collage van Hitzumer terpvondsten: Twee miniatuurpotjes, twee spinsteentjes, twee fibulae (mantelspelden) en een benen naald voor een spintol.

De Hitzumer Boomgaard

Oude kaarten en reisbeschrijvingen tonen aan dat Hitzum en omstreken vroeger veel groen en boomgaarden had. Uit overlevering blijkt dat de bijnaam van de dorpsbewoners "Hitzumer Prommen" hiermee verband houdt.

Een idee dat leefde is werkelijkheid geworden. Op de historische locatie in de Noorderbuurt (ooit bezit van de Friese adellijke familie's Roorda en Hemmema) is een dorpsboomgaard ingericht. Hier wordt de mogelijkheid geboden voor dorpelings om een fruitboom te "adopter" maar ook om kleinvee te houden, zoals dat vroeger de gewoonte was in de "marke".

INFORMATIE

- A Kerk
- B Dorpshuis
- C Kaatsveld
- D Speeltuin/Jeu de Boulesbaan
- E IJsbaan
- F Vis-/aanlegsteiger
- G Dorpsboomgaard
- H Roordastate
- ★ INFOBORDEN

STRATEN

- 1 Hoofdweg
- 2 Kerkbuurt
- 3 Feikemastraat
- 4 Dominee Dijkstraweg
- 5 Jitze Pieter van Dijkstraat
- 6 Oude Weg
- 7 Noorderbuurt
- 8 Molenweg
- 9 Hitzumer Binnenpad

Windmolenvereniging "Ût 'e Lijte" (uit de luwte)

De windmolenvereniging "Ût de Lijte" is op 4 maart 1994 opgericht en heeft als doel het gebruik van duurzame energie te stimuleren en dorpsactiviteiten te ondersteunen.

Op 5 januari 1995 is de windmolen, een MICON 225 KW, in een harde oostenwind van start gegaan. De molen, 30 meter hoog met een wiel diameter van 29,6 meter, heeft een stroomopbrengst van ruim 500.000 Kwh per jaar.

Hitzum is voor haar totale jaarlijkse verbruik zelfvoorzienend in natuurstroom.

Café Politiek

Een krantenbericht uit 1896 over café Politiek. Het dorpscafé had vroeger een belangrijke functie. Als ontmoetingsplaats, de plaats waar het loon werd uitbetaald, maar ook bij de organisatie van evenementen. Aan weerszijden van de Arumervaart bij de brug (voorheen de doorgaande weg) stonden er zelfs twee. In 2000 is het laatste dorpscafé van Hitzum gesloten.

oude situatie met flapbrug en café Politiek

Inbraak.

LC 01-23-1896

Zoo als gemeld is, is in den nacht van 17 op 18 dezer bij den winkelier J. Politiek te Hitzum ingebroken, waarbij eenig geld uit de winkellade, benevens een kistje sigaren en eene hoeveelheid tabak werden onttreemd.

De brigadier der marechaussee te Franeker heeft er in mogen slagen, den vermoedelijken dader aan te houden, waarna deze gevankelijk herwaarts is overgebracht. Hij moet aan nog meer in den laatsten tijd gepleegde diefstallen schuldig zijn.

Monumentale boerderijen

Binnen de dorpsgrenzen staan een aantal prachtige boerderijen, waarvan deze een monumentstatus heeft. In vroeger tijden stond hier een kop-hals-romp boerderij. In 1870 werd de eerste steen gelegd voor deze stolpboerderij. Op de achterkant van de stal prijkt het "ùleboerd".

huidige situatie

"Yn 'e Lijte"

Stichting Yn 'e Lijte steunt projecten die de leefbaarheid in en rond Hitzum vergroten. De stichting heeft onder andere bijgedragen aan de herinrichting en modernisering van de speeltuin. In 2012 vond de renovatie van het gehele bestaande terrein plaats. Bjuusterbaarlik moai is het grote klim- en klautertoestel dat de jeugd samen met Dorpsbelang heeft uitgezocht. Op "it Boartersplak" komen aspecten als leeftijid, sport, spel en dorpsactiviteiten samen. Jaarlijks vinden hier ook de Jeu de Boules kampioenschappen plaats.

Kijk voor informatie over Hitzum ook op onze dorpswebsite: www.hitzum.com en voor foto's op www.dorpsarchieven.nl. De informatieborden zijn mogelijk gemaakt door stichting Yn 'e Lijte en Dorpsbelang Hitzum.